

GROOT- EN OUD-IJSSELMONDE

Wijkidentiteit(en)

GROOT- EN OUD-IJSSELMONDE

Wijkidentiteit(en)

In samenwerking met
Wijkraad Groot- en Oud-IJsselmonde

INTRODUCTIE

Voor u ligt een rapportage over de identiteit(en) van de Rotterdamse wijken Groot- en Oud-IJsselmonde. Het doel hiervan is de ondersteuning van de nieuwe wijkraad in het opstellen van het Wijkakkoord, onderdeel van het nieuwe bestuursmodel 'Wijk aan Zet'. Een wezenlijk element hiervan is het in kaart brengen van een 'beeld van de wijk', op basis waarvan concrete opgaven geformuleerd kunnen worden. Omwille van de ondersteuning van het gesprek hierover – en om een collectieve uitgangspositie te creëren – zijn Veldacademie en Stichting Wijkcollectie gevraagd dit beeld in de vorm van de 'identiteit van de wijk' in kaart te brengen. Het vertrekpunt hiervoor is de beleving van bewoners, ondernemers en andere wijkgebruikers. Welke aspecten dragen vanuit hun perspectief bij aan de identiteit van de wijk?

Identiteit(en) van de wijk

In dit onderzoek naar de identiteit van de wijk is het uitgangspunt niet een enkelvoudige identiteit, maar meerdere identiteiten. De meeste wijkraden hebben in formele zin meerdere wijken onder hun hoede. 'De wijk' is daarom binnen elke wijkraad een begrip met uiteenlopende betekenis en invulling. Tegelijkertijd kan één wijk in de beleving van wijkgebruikers ook meerdere identiteiten hebben. Om al deze identiteiten een plek te geven in dit onderzoek – van een eenduidig beeld over de wijk tot uiteenlopende beelden – wordt de term 'identiteit(en)' gebruikt.

Onderzoeksmethode

Voor dit doeleinde is een onderzoeksmethode ontwikkeld aan de hand waarvan informatie, verhalen en beelden over de identiteit(en) van Groot- en Oud-IJsselmonde zijn verzameld. Deze methode gaat uit van verschillende invalshoeken en stemmen, geïnspireerd op de gelaagdheid van het concept identiteit.

Als startpunt zijn bestaande gemeentelijke profielen over de wijk geraadpleegd. Vervolgens is de beleving van wijkgebruikers over de wijk opgevraagd via een digitale vragenlijst die werd verspreid via Mijn Rotterdam. Aansluitend vond een workshop met de wijkraad plaats.

Door de opbrengsten uit deze invalshoeken met elkaar in verbinding te brengen, ontstaat er een gelaagd beeld: de identiteit(en) van de wijk. De rode draad die daarin zichtbaar wordt is door Veldacademie weergegeven in een wijkanalyse. In lijn daarmee heeft Stichting Wijkcollectie zes verhalen in beeld gebracht, aangedragen door wijkgebruikers.

Gedeelde beleving als identiteit

Deze selectie van verhalen is klein ten opzichte van het eindeloos aantal verhalen dat Groot- en Oud-IJsselmonde kent. Toch zijn deze verhalen exemplarisch voor de identiteit(en) van de wijk, juist omdat zij – met de nuances en grijstinten inbegrepen – door de wijkgebruikers zijn ingebracht. De identiteit van de wijk is te vinden in de gedeelde beleving van haar gebruikers.

INHOUDSOPGAVE

1	BEELD VAN DE WIJK	11
	Beeld van de wijk	12
	Over het onderzoek	18
2	VERHALEN	21
01.	Café The Hide Away	22
02.	Winkelcentrum Keizerswaard	26
03.	Eiland van Brienoord & Park De Twee Heuvels	28
04.	Stadstuin Oeverloos	32
05.	Annie van Hemert-van Vuuren	34
06.	Podium Islemunda	36
3	VERHALENWANDELING	40
	COLOFON	44

BEELD VAN DE WIJK GROOT- EN OUD-IJSSELMONDE

BEELD VAN DE WIJK

Onder de noemer Groot- en Oud-IJsselmonde valt een groot aantal buurten, gezamenlijk rijk aan groen en water en veelal ruim opgezet. Het zijn wijken met een diverse maar vergrijzende bevolking. Wijken waar verbinding niet altijd tot stand komt, mede door een gebrek aan ontmoetingsplekken. In Groot- en Oud-IJsselmonde is een uitgebreid voorzieningenaanbod, wat nog niet aan ieders behoeften voldoet. Het is de thuisbasis van Feyenoord, voor velen een bron van trots. Het zijn wijken waar rust gevonden kan worden voor degene die dit zoekt, maar waar te weinig levendigheid is voor bewoners die juist daar behoefte aan hebben. Diverse grote ontwikkelingen zijn in aantocht voor deze wijken, waarbij bestaande kwaliteiten en identiteit(en) bewaakt moeten worden.

Meerdere wijken, meerdere identiteiten

Groot- en Oud-IJsselmonde vormen samen een van de grotere wijkraadsgebieden in Rotterdam. Het formuleren van één wijkidentiteit voor dit gehele gebied is dan ook een complexe opgave. Niet alleen Groot- en Oud-IJsselmonde zijn twee afwijkende wijken. Groot-IJsselmonde wordt zowel beleidsmatig als in de beleving van bewoners namelijk ook verder verdeeld in Groot-IJsselmonde Zuid en Groot-IJsselmonde Noord. En ook daarbinnen zijn er vervolgens nog vele buurten te onderscheiden die niet per se dezelfde identiteit delen. Wel zijn er overeenkomsten tussen de verschillende gebieden en ook zijn er plekken te vinden die een gebiedsbrede functie vervullen.

“Een vergeten stukje Rotterdam. Veel onduidelijk. Weinig saamhorigheid en onderlinge contacten.”

.....

Bewoner via online vragenlijst

“Rommelige wijk met weinig saamhorigheid.”

.....

Bewoner via online vragenlijst

“Een wijk die haar identiteit verloren heeft door de onsamenhangendheid van de bewoners, in deze straat wonen al 12 verschillende nationaliteiten die geen verbinding met elkaar hebben en elkaar soms amper groeten.”

.....

Bewoner via online vragenlijst

Divers maar (nog) niet verbonden

Bewoners zien in Groot- en Oud-IJsselmonde veel diversiteit: onder andere wat betreft culturele achtergrond en economische positie. Dat brengt veelzijdigheid, maar deze groepen leven voornamelijk langs elkaar heen. Er ontbreekt verbinding tussen de verschillende groepen, wat er ook voor zorgt dat de saamhorigheid beperkt is. Ook lijken er in de wijk niet veel sleutelfiguren actief die bij iedereen bekend zijn. Ontmoetingsplekken zouden kunnen helpen om bewoners met elkaar in contact te brengen en elkaar te inspireren, maar deze zijn er volgens bewoners niet veel in Groot- en Oud-IJsselmonde. Een van de uitzonderingen daarop is Oeverloos, een buurttuin waar actieve bewoners proberen het buurtnetwerk te versterken en groepen samen te laten komen.

VRAGENLIJST WIJKGEBRUIKERS

Om zoveel mogelijk perspectieven te krijgen op de wijkidentiteit(en), is een vragenlijst uitgezet via digitaal participatieplatform Mijn Rotterdam. In de vragenlijst konden bewoners en wijkgebruikers allereerst een beschrijving van de wijk achterlaten. Daarin lieten ze vaak al duidelijk merken hoe zij hun wijk beleven en waarderen. Is het er prettig wonen? Wat zijn kwaliteiten in de wijk of juist pijnpunten? Hoe is de sfeer en het contact met medebewoners? Hoe is de openbare ruimte? Wat maakt hun wijk

speciaal? Daarnaast had de vragenlijst als doel om van een brede groep bewoners te weten te komen welke plekken, personen en activiteiten volgens hen de wijk karakter geven. Bewoners hebben daarbij op een kaart aangegeven waar in de wijk deze personen, plekken en activiteiten te vinden zijn en hoe onze wijkreporters deze konden bereiken. In Groot- en Oud-IJsselmonde hebben in totaal 362 bewoners de vragenlijst ingevuld en zo hun bijdrage geleverd aan de wijkbeschrijving in deze rapportage.

Stadstuin Oeverloos

“Helaas is de wijk meer voor ouderen geworden en zijn er voor gezinnen met kinderen/tieners weinig faciliteiten. Vroeger was er van alles te doen en diversiteit aan winkels en mogelijkheden.”

Bewoner via online vragenlijst

“Over het algemeen rustig. Soms zelfs wat saai.”

Bewoner via online vragenlijst

Vergrijzende woonwijk zonder kloppend hart

Groot- en Oud-IJsselmonde zijn volgens sommigen te typeren als zogenaamde slaapwijken. Wijken waar men alleen in de avond thuis komt om te slapen nadat ze elders hun werkdag hebben doorgebracht. Dit is niet per se negatief maar maakt wel dat er in de beleving niet altijd even veel gebeurt in de wijk, het is niet heel levendig. Een gevoel dat mogelijk nog versterkt wordt door het feit dat met name Groot-IJsselmonde Noord sterk vergrijsd is. Hierdoor heeft dat stuk van de wijk veel verzorgingstehuizen en voorzieningen gericht op ouderen.

De wijken zouden ook een bruisend centrum missen. Dit ligt niet per se aan de hoeveelheid voorzieningen maar wel aan de invulling daarvan. Het gebied heeft met de Keizerswaard een groot winkelcentrum in huis met potentie. Door een deel van de wijkbewoners wordt dit gewaardeerd als een gezellige plek waar je alles kunt vinden wat je nodig hebt. Maar een tegengeluid is ook hoorbaar, de Keizerswaard (en het bijbehorend plein) zou onaantrekkelijk zijn, een te eentonig winkelaanbod en gebrek aan activiteiten hebben en horecafuncties voor een breed publiek missen. Ook het nabij gevestigde Theater Islemunda zou slechts in beperkte mate functioneren als plek waar wijkbewoners samen komen.

Podium Islemunda

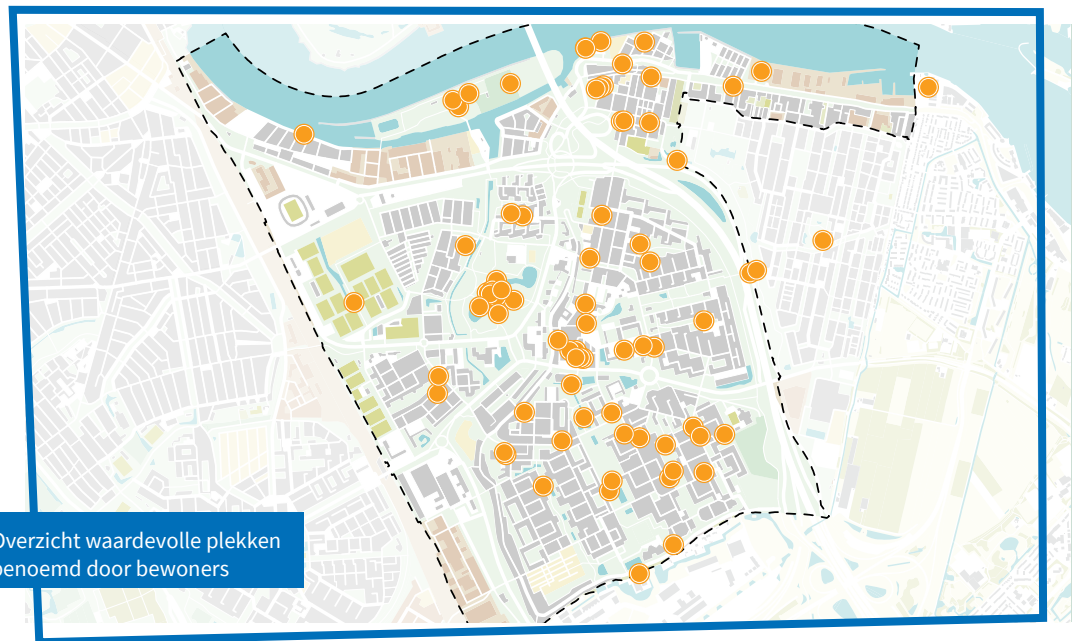
“Veel mensen uit de wijk missen fatsoenlijke winkels. Geen zes kappers, brillenzaken en vier supermarkten, daar is het klein voor.”

Bewoner via online vragenlijst

“Helaas is het hart van IJsselmonde (Keizerswaard/plein) aan het infuus.”

Bewoner via online vragenlijst

Een ander voorzieningencluster is te vinden bij de Veranda in Oud-IJsselmonde. Deze plek lijkt met onder andere een bioscoop, gamehall, bowlingcentrum en veelvoud aan horeca in eerste instantie genoeg mogelijkheden te bieden tot vermaak en activiteit. De meningen over de meerwaarde van deze plek voor wijkbewoners zijn verdeeld. Voor de een is dit het uitgaanscentrum van IJsselmonde, en een van de weinige plekken waar ook de lokale jongeren terecht kunnen. In de ervaring van de ander gebeurt er hier eigenlijk maar weinig behalve op dagen dat Feyenoord speelt in de naastgelegen voetbaltempel De Kuip en bedient de plek daarmee hoofdzakelijk bezoekers van buiten de wijk.

Overzicht waardevolle plekken benoemd door bewoners

Mooi wonen: ruim, groen en blauw

Bewoners waarderen de ruimtelijke kwaliteit in Groot- en Oud-IJsselmonde. De wijken zouden ruim opgezet zijn en veel groen en blauw bieden. Het groen is het duidelijkst vertegenwoordigd in het Park de Twee Heuvels, gelegen in Groot-IJsselmonde Noord, en het Eiland van Brienoord in Oud-IJsselmonde. Deze groene oases geven bewoners mogelijkheden tot recreatie en ontspanning, een gevoel van rust en het idee even weg te zijn uit de stad. Van de rivier wordt optimaal genoten aan de IJsselmondse Hoofd, zoals door een bewoner treffend omschreven wordt heeft men daar een “prachtige blik op de Maas en het eiland van Brienoord. Onder het geluid van de Van Brienoordbrug. En dat allemaal direct naast onze woonwijk.” De grote waarde die zowel groen als blauw voor bewoners hebben maken dat voorzichtig moet worden omgegaan met verdere versterking van de wijk.

“Een heerlijke plek om je kind op te laten groeien met genoeg groen in de buurt.”

Bewoner via online vragenlijst

“De wijk is groen en dat moeten we koesteren.”

Bewoner via online vragenlijst

“Ik woon hier nog omdat het in dit stukje IJsselmonde nog lekker groen is.”

Bewoner via online vragenlijst

“Genieten van ruimte en rust, en wekelijks politieheliikopter op zoek naar overvallers of andere criminelen.”

Bewoner via online vragenlijst

“Veel mensen willen naar hoger niveau, maar gemeente werkt daar niet aan mee. Achterstallig onderhoud gebouwen, plantsoenen en vijvers. Straat afval, geluid overlast.”

Bewoner via online vragenlijst

Volkswijk waar aandacht voor nodig is

In Groot- en Oud-IJsselmonde heeft men ondanks het dorpse, rustige en groene karakter last van grootstedelijke problematiek. Veel bewoners merken op dat de wijk achteruitgaat. De mate waarin dit het geval is verschilt per buurt maar diverse bedreigingen van de leefbaarheid komen vrijwel overal terug: toegenomen criminaliteit, slecht onderhoud (van woningen, openbare ruimte en tuinen) en overlast van verkeer.

“Er moet veel gebeuren om weer een mooie, nette wijk te worden.”

Bewoner via online vragenlijst

Oud-IJsselmonde: dorp in verdringing

Oud-IJsselmonde wordt veel van haar bewoners nog altijd ervaren als een gezellig klein dorp aan de Maas. Waar men met name in het deel aan weerszijden van de Van Brienoordbrug rustig kan wonen en de sporen van het verleden zijn nog altijd zichtbaar zijn. Dit geeft bewoners een gevoel van trots maar zij zien hun woonomgeving ook onder druk staan. De naderende komst van nieuwbouwwoningen zou de identiteit van het “dorp” in gevaar brengen maar ook een groot deel van de ruimtelijke kwaliteit wegnemen.

“Oud-IJsselmonde is een leuk klein dorpje aan de Maas, moet ook zo blijven en dat is niet altijd duidelijk op de Coolsingel.”

Bewoner via online vragenlijst

“Oud-IJsselmonde, dorp aan de Maas, verdwijnt achter afschuwelijke woningbouw aan de oever.”

Bewoner via online vragenlijst

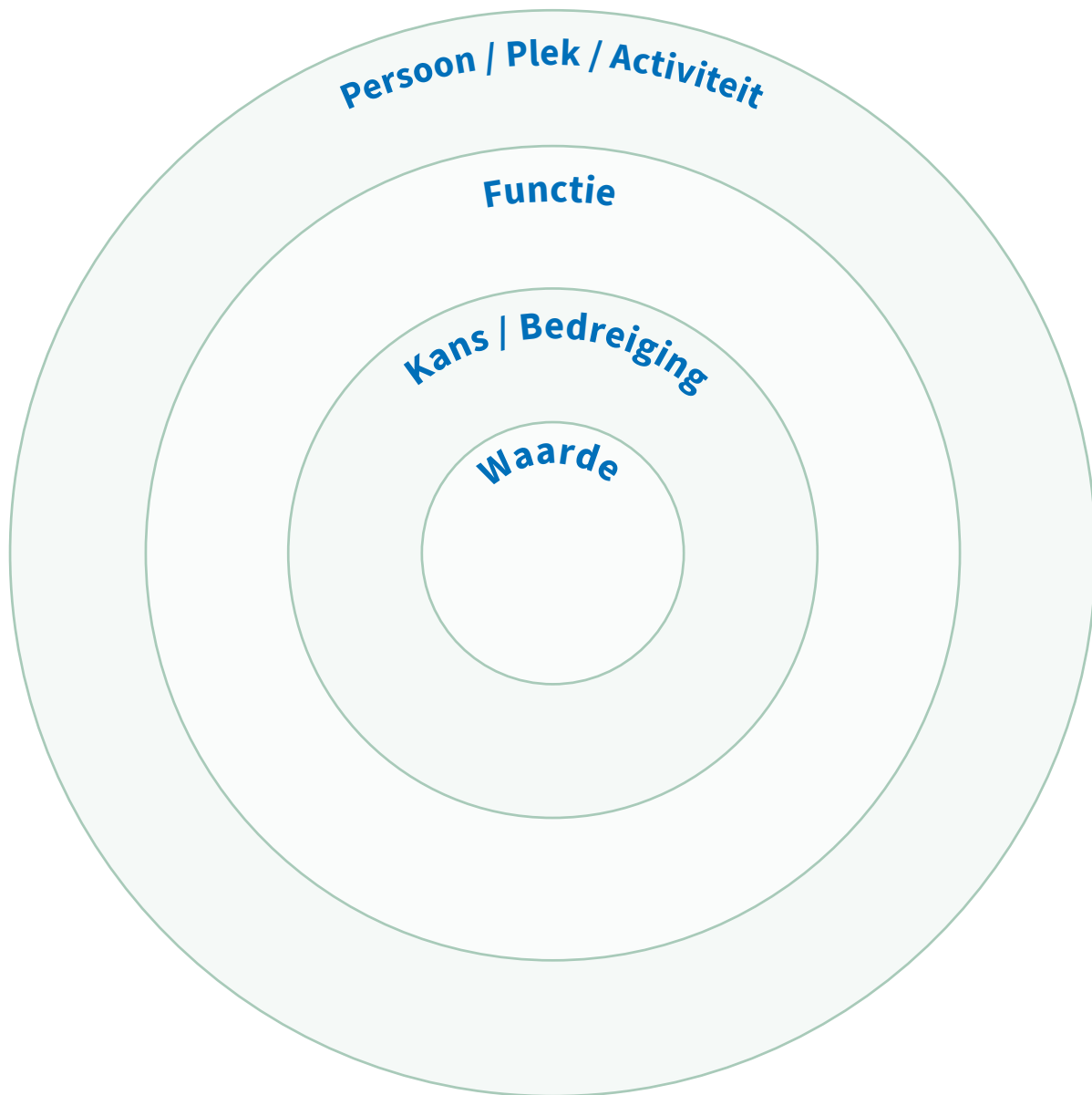
Keizerswaard

**“Mooi kleinschalig wijkje
aan de Maas waar we
heerlijk rustig wonen.
Nog wel tenminste, want
als de plannen van de
gemeente doorgang
vinden dan wordt onze
wijk wreed verstoord.”**

Bewoner via online vragenlijst

OVER HET ONDERZOEK

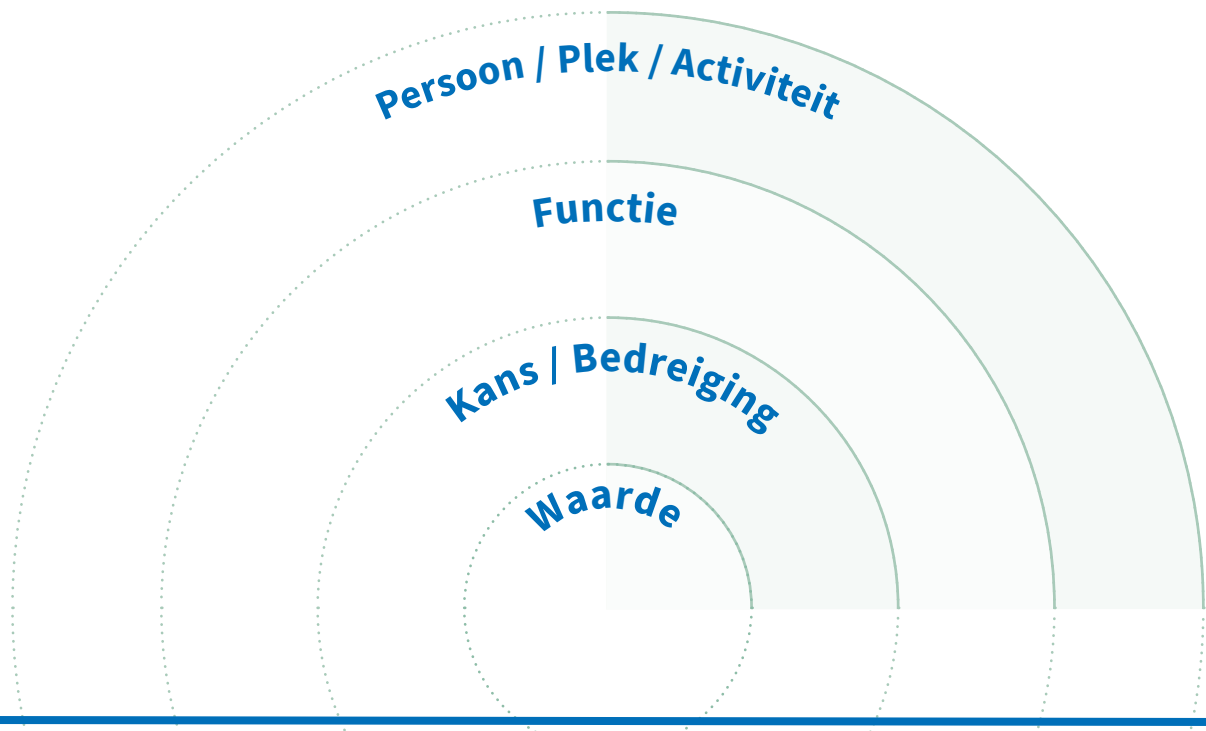

Methodiek

Om de identiteit(en) van de wijk in kaart te brengen is gebruik gemaakt van een gesprekstool. Aan de hand van deze cirkelvormige tool, wordt het complexe begrip identiteit 'afgepeld' in vier lagen. Van concrete plekken, personen en activiteiten in de buitenste laag, tot de meer abstracte kern van de cirkel met gedeelde waarden. De beleving van bewoners vormt hierbij het startpunt.

De ingevulde tool is een snapshot van de wijkidentiteit(en) op dit moment door de ogen van bewoners. Dit beeld is per definitie onvolledig en in ontwikkeling: het is nooit af. Toch geeft het inzicht in identiteit(en) van een gebied. Wat vinden bewoners belangrijk en waarom? En hoe zien we dit terug in de wijk?

De cirkel kan op verschillende manieren gelezen worden. Zowel van buiten naar binnen als andersom. Plekken, personen en activiteiten zijn enerzijds een weerspiegeling van de onderliggende lagen. Ze worden gevormd door gedeelde waarden, kansen en bedreigingen van een wijk. Anderzijds zijn deze plekken, personen en activiteiten van invloed op de onderliggende lagen. Ze beïnvloeden hoe men in de wijk samenleeft en wat men belangrijk vindt. Deze relaties zijn niet altijd lineair; tussen de verschillende aspecten in de cirkel bestaan ook kruisverbindingen. Al deze verbindingen samen geven inzicht in de complexiteit van de identiteit(en) van de wijk.

Persoon / Plek / Activiteit

In het dagelijks leven komen bewoners in aanraking met concrete plekken, personen en activiteiten. Deze vormen hoe bewoners in de wijk leven en geven betekenis aan het gebied.

Functie

Een wijk is meer dan een losse verzameling van plekken, personen en activiteiten. Deze vervullen een bepaalde functie, zoals mensen samenbrengen, ontspanning mogelijk maken, een punt van herkenning vormen of kwetsbare bewoners ondersteunen.

Kansen / Bedreigingen

Deze functies spelen vaak in op kansen en bedreigingen. Wat voor bedreigingen spelen een rol in deze wijk? En welke kansen zien bewoners in reactie op deze bedreigingen? Misschien leven mensen langs elkaar heen en liggen er kansen tot verbinding.

Waarde

Wat is hetgeen dat wordt bedreigd en waarom zien bewoners bepaalde kansen? Dit brengt ons tot de kern van de identiteitstool: welke waarden delen bewoners in deze wijk? In verschillende wijken worden verschillende waarden gedeeld en prioriteit toegekend.

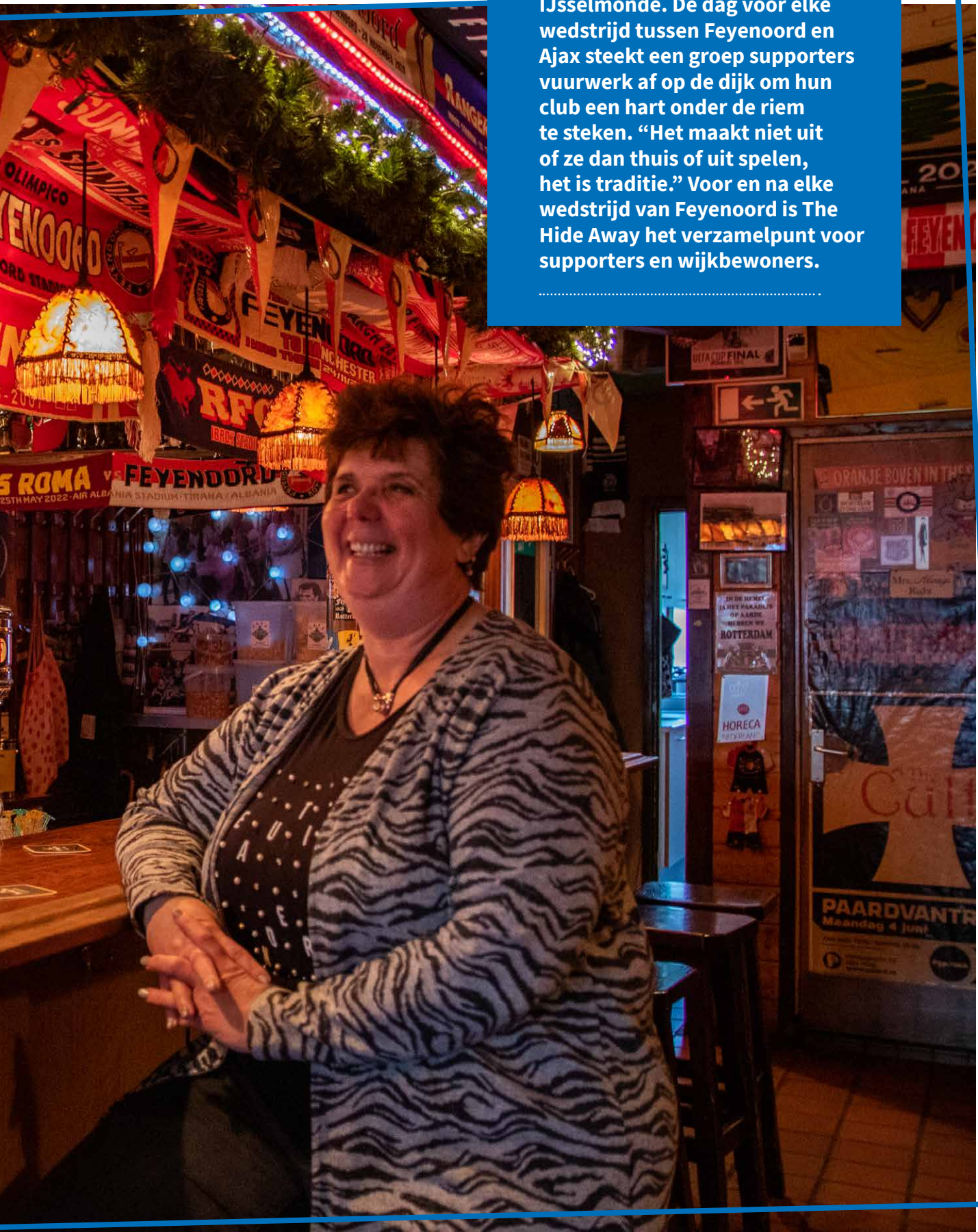
VERHALEN GROOT- EN OUD-IJSSELMONDE

Het verhaal over Café The Hide Away

Café The Hide Away

Het Feyenoordgevoel leeft in IJsselmonde. De dag voor elke wedstrijd tussen Feyenoord en Ajax steekt een groep supporters vuurwerk af op de dijk om hun club een hart onder de riem te steken. “Het maakt niet uit of ze dan thuis of uit spelen, het is traditie.” Voor en na elke wedstrijd van Feyenoord is The Hide Away het verzamelpunt voor supporters en wijkbewoners.

CAFÉ THE HIDE AWAY IS EEN THUIS VOOR ELKE FEYENOORDSUPPORTER

Café The Hide Away, vlak bij De Kuip, is één van de oudste Feyenoordcafé's in IJsselmonde. De bruine kroeg hangt vol met vaantjes, vlaggen en voetbalrekwisieten van de club van Rotterdam-Zuid en is een belangrijk verzamelpunt voor supporters en bewoners.

Supporters in hart en nieren

Vanaf de start van de zaak, zo'n 38 jaar geleden, is The Hide Away een Feyenoordcafé geweest: een echt familiebedrijf dat wordt gerund door het gezin De Kreek. "Toen ze het café startten hadden mijn ouders al horeca-ervaring", vertelt dochter Sylvia die nu met haar broer Rob de zaak runt. "Mijn vader stond achter de bar bij de lokale amateurclub IJVV de Zwervers waar mijn moeder in de keuken werkte." Al tientallen jaren komen in The Hide Away Feyenoordsupporters uit het hele land én daarbuiten. Vooral met het Engelse Sunderland AFC heeft het café een sterke band. "Feyenoord en Sunderland kun je zien als één familie. Maar laatst kwamen er mensen van Celtic FC uit Glasgow op bezoek. Toen moesten er een aantal vaantjes uit het café worden gehaald. Want ja, dat kon niet naast elkaar", lacht Sylvia.

Trots op de club

Het Feyenoordgevoel leeft in IJsselmonde. De dag voor elke wedstrijd tussen Feyenoord en Ajax steekt een groep supporters vuurwerk af op de dijk om hun club een hart onder de riem te steken. "Het maakt niet uit of ze dan thuis of uit spelen, het is traditie." Voor en na elke wedstrijd van Feyenoord is The Hide Away het verzamelpunt voor supporters en wijkbewoners. "Vlak voor de wedstrijd is het hier hartstikke druk en staan mensen zelfs buiten. Als de wedstrijd begint is het zo goed als leeg: iedereen zit dan in De Kuip. Na afloop komen ze weer terug." Sylvia ziet dat het steeds drukker wordt in het café, vooral omdat er steeds meer jongeren komen. "Waar ze vandaan komen weet ik niet, maar het worden er steeds meer. Daar zijn we hartstikke blij mee!"

Huiskamergevoel

"De gasten, waarvan er veel al heel lang in het café komen, zijn een soort verlengde van je familie", vertelt Sylvia. "Dit café is niet alleen ons werk; het is ook het sociale dat telt. Als het druk is kan de sfeer er goed in zitten. Andere dagen is het wat rustiger als een gezellige huiskamer." Elke dinsdagavond komt een vaste groep mensen samen eten en om de week komt een plaatselijk dartteam over de vloer. Andere dagen spelen ze spelletjes in het café of organiseren ze karaoke. Sylvia neemt als een soort 'moeder Teresa' jongeren en studenten uit de buurt onder haar hoede. "In een van de studentenhuizen zit nu een meisje uit Estland. Voor haar ben ik haar 'Dutch mother'. Iedereen wordt hier gewoon opgenomen, of je nu in je trainingspak of in je werkkleding loopt. Mits je je gedraagt, natuurlijk." Rob en Sylvia zorgen samen voor de gastvrije en warme sfeer in The Hide Away. "Ik heb een meer serieuze kant en m'n broer is de lolbroek van ons twee. Dat werkt goed samen."

“De gasten, waarvan er veel al heel lang in het café komen, zijn een soort verlengde van je familie”, vertelt Sylvia. “Dit café is niet alleen ons werk; het is ook het sociale dat telt. Als het druk is kan de sfeer er goed in zitten. Andere dagen is het wat rustiger als een gezellige huiskamer.”

Sylvia de Kreek

01

Café The Hide Away

Persoon / Plek / Activiteit

Functie

Café The Hide Away

Horeca

Kans / Bedreiging

Ontmoeting

Kans:
+ Levendigheid

Activiteiten

Waarde

Bedreiging:
- Verkeer
- Vervuiling
- Gebrek aan gezelligheid in de wijk

Gemeenschapsgevoel
Thuisgevoel
Gastvrijheid
Trots op Feyenoord

“Er wonen hier allerlei verschillende mensen, maar gek genoeg komen ze niet als hier iets wordt georganiseerd.”

Sylvia de Kreek

Geen ‘ons-kent-ons-gevoel’

Hoewel er genoeg sfeer is in het café mist Sylvia wat gezelligheid in de wijk. Om dat te creëren hebben Rob en Sylvia in het verleden verschillende activiteiten georganiseerd op het Kreekplein. Zoals rommelmarkten, muziekoptredens en andere festiviteiten. “Er wonen hier allerlei verschillende mensen, maar gek genoeg komen ze niet als hier iets wordt georganiseerd.” Om het Kreekplein vorm te geven en levendiger te maken, is ze in gesprek met de wijkmanager. Ook om zaken als zwerfafval en hardrijden bij de gemeente onder de aandacht te brengen. “Ik hoop dat we daar iets mee kunnen. Anders wordt het hier een racebaan en dat is gevaarlijk.”

OUDEREN WILLEN EEN EIGEN PLEK IN ‘HUN’ WINKELCENTRUM KEIZERSWAARD

Keizerswaard is hét winkelcentrum van IJsselmonde. Het is een overdekt winkelcentrum en heeft zeven in- en uitgangen rondom het pand, wat het tot een toegankelijke plek maakt vanuit alle richtingen in de wijk. De hoofdingang is te vinden aan de Herenwaard, een plein met daarbij ook een kleine speeltuin voor kinderen uit de wijk.

Voor ieder wat wils

De vele supermarkten, winkels, speciaalzaken en eetgelegenheden maken Winkelcentrum Keizerswaard bij uitstek de plek voor de dagelijkse boodschappen of een gezellig dagje winkelen. Er is genoeg keuze voor de verschillende inkomensgroepen in de wijk. Op de centrale punten in het winkelcentrum staan bankjes waar bezoekers kunnen uitrusten of iets eten. Jongeren, senioren en jonge gezinnen met kinderen: het winkelcentrum is er voor iedereen.

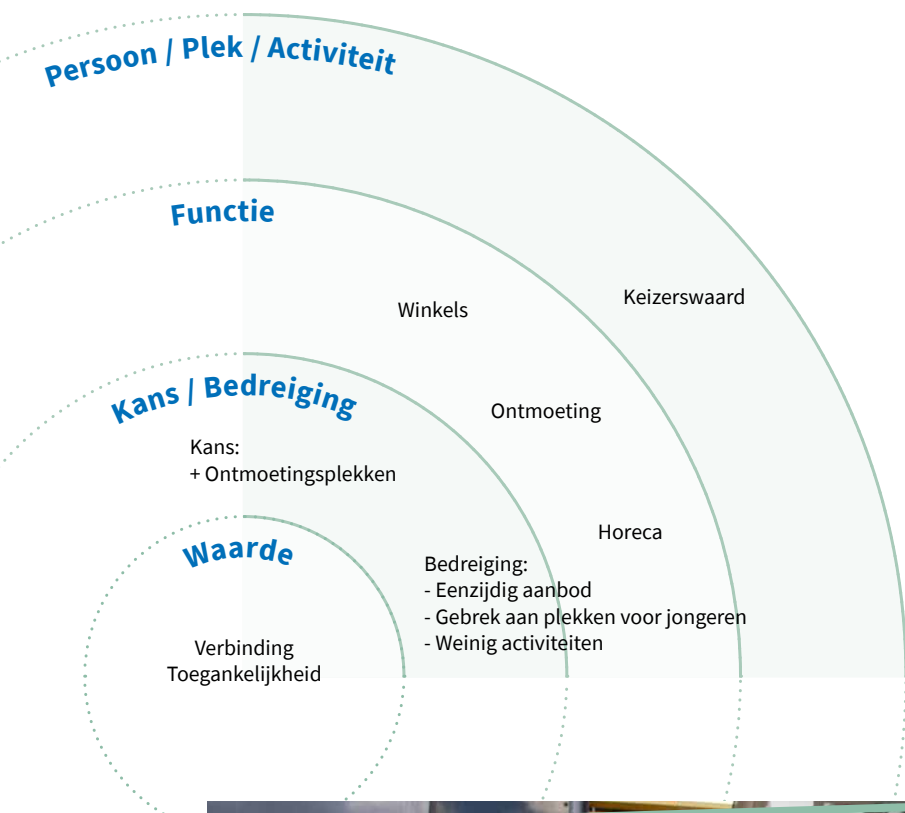
Een plek voor jongeren

De Keizerswaard is ook een plek waar jongeren samenkomen. “We verzamelen hier meestal na schooltijd”, vertelt een van hen. “Het is een prima plek om even wat te snacken. Je hebt er diverse afhaalrestaurants.” De sfeer is gezellig, beaamt een andere jongen. “Je kunt hier lekker chillen met je vrienden. Naast het winkelcentrum zijn er niet veel plekken in de buurt voor jongeren”, zegt hij. “In Beverwaard heb je een Huis van de Wijk waar je kunt gamen in de huiskamer. Dat hebben we helaas niet in IJsselmonde.” De jongeren komen hier vooral om wat te eten te halen. “Ik kwam hier als kind altijd al op woensdag een broodje halen bij de bakker en wat plakjes ham bij de slager en dat aten we dan hier op, wat dat betreft groei je dus wel op met zo’n plek als deze.”

Een gezellige plek voor ouderen

Op de bankjes in het winkelcentrum vind je veel oudere bewoners uit de omliggende flats. “Er zijn hier veel hangouders”, vertelt een winkelmedewerker. “Daar hebben winkeleigenaren en het winkelend publiek soms last van. Sommige ouderen zitten de hele dag in de koffiehoeke en maken wel eens nare opmerkingen naar de mensen die hier werken of winkelen.” De senioren zijn nu uitgeweken naar een bankje naast de bloemist. “We hebben geen plek waar we naartoe kunnen”, vertelt een vrouw op leeftijd. “Daarom komen we hier, dan hebben we nog wat sociaal contact.” Het liefst zou ze een plek willen in het winkelcentrum waar ze binnen kan lopen om een spelletje te spelen of een gratis kopje koffie te drinken. Want de meeste ouderen hebben niet veel te besteden. “Hier is bijvoorbeeld pas een pand leeggekomen. Het zou fantastisch zijn als daar iets zou komen voor ons. Het Huis van de Wijk is te ver lopen.”

“Je kunt hier lekker chillen met je vrienden. Naast het winkelcentrum zijn er niet veel plekken in de buurt voor jongeren”, zegt hij. “In Beverwaard heb je een Huis van de Wijk waar je kunt gamen in de huiskamer. Dat hebben we helaas niet in IJsselmonde.”

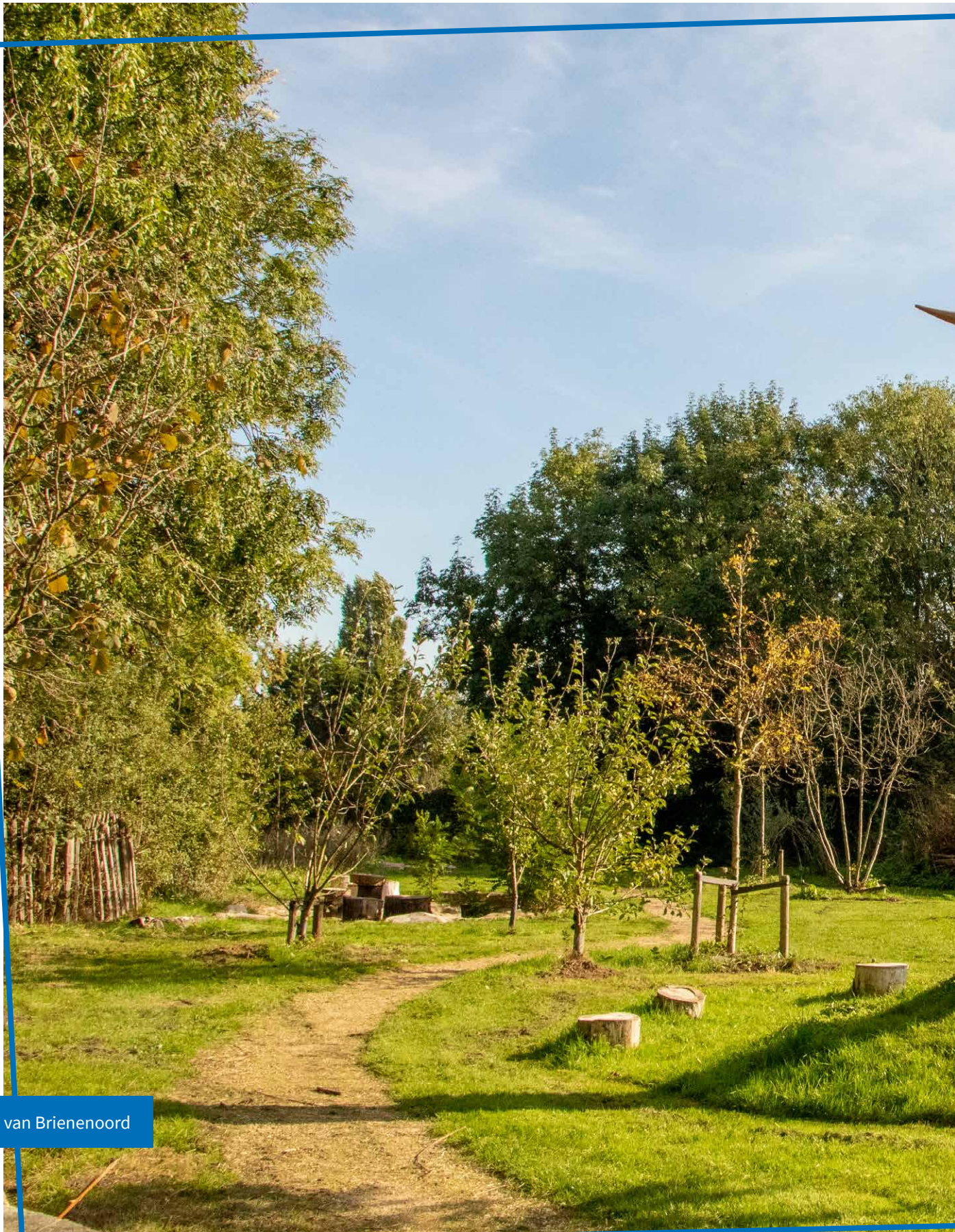

“We hebben geen plek waar we naartoe kunnen”, vertelt een vrouw op leeftijd. “Daarom komen we hier, dan hebben we nog wat sociaal contact.”

Winkelcentrum Keizerswaard

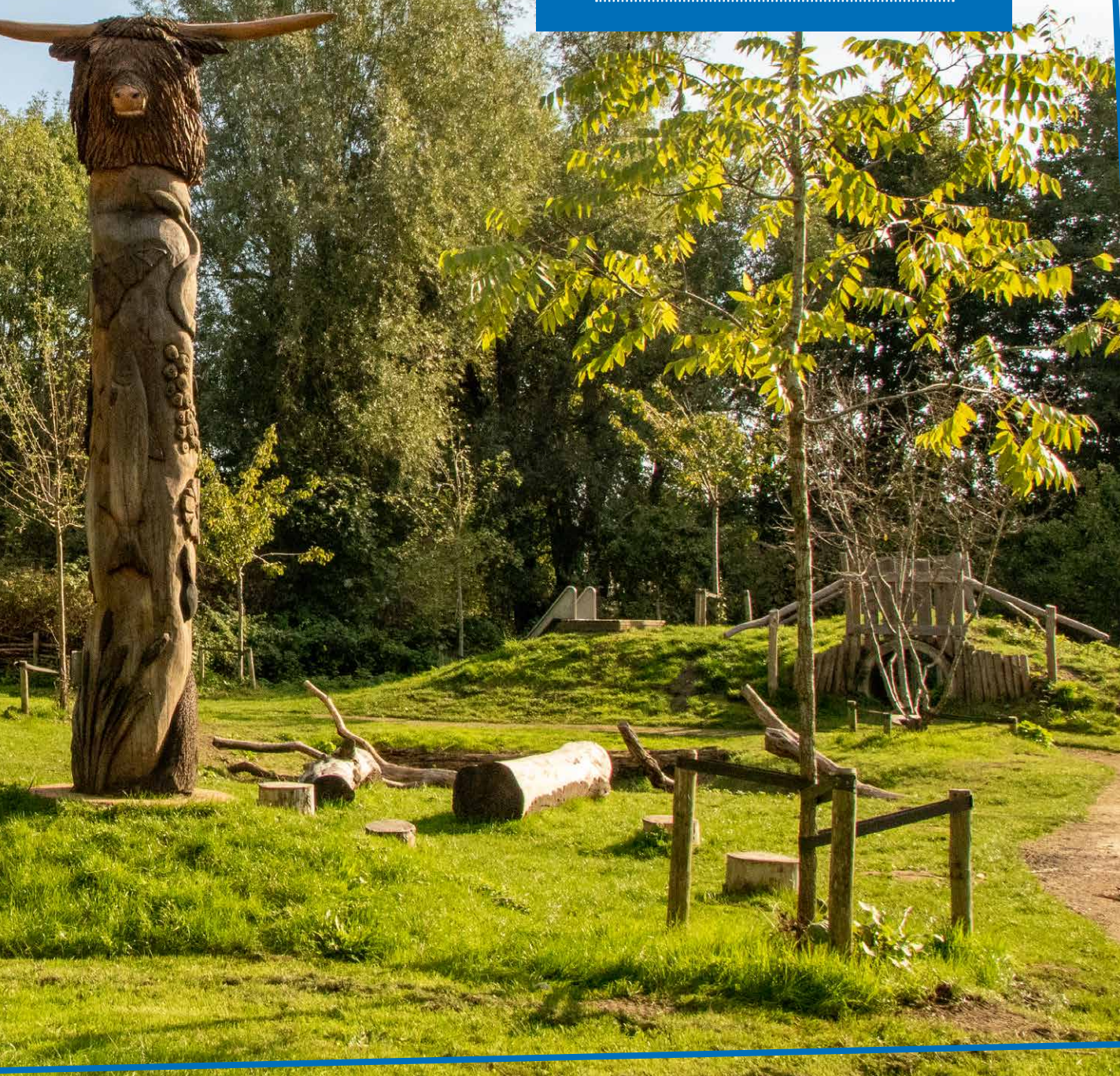

02

Eiland van Brienoord

“Het is een heerlijke plek om te wandelen en je hond uit te laten. Hier kom je iedereen uit de wijk tegen”, vertelt een wandelaar. “Op sommige plekken mag de hond los en op andere plekken moet ie vast. Daar houdt niet iedereen zich aan, maar de sfeer is altijd goed.” Naast haar fietst een buurjongetje die graag mee gaat om de hond uit te laten. “Ik kom bijna elke dag in het park, het is hier leuk”, vertelt hij trots.

EEN AANGELEGD PARK EN DE WILDE NATUUR: IJSSELMONDE HEEFT HET ALLEBEI

Groot-IJsselmonde is ooit opgezet als een ruimtelijke woonwijk, waar mensen wonen en tot rust kunnen komen terwijl ze werken in de stad. Twee groene plekken vallen op: Park De Twee Heuvels en het Eiland van Brienoord. Deze twee gebieden zijn bepalend voor het wijkbeeld.

Fijne speel- en wandelplek

Wijkpark Park De Twee Heuvels werd aangelegd in 1971 en dankt zijn naam aan de twee heuvels in het gebied, waardoor het park uitgestrekter lijkt dan het werkelijk is. Het ruim opgezette park met aangelegde paden is bedoeld voor wandelaars en fietsers en heeft veel grasvelden om op te recreëren. Voor kinderen zijn er speeltoestellen, een klein skatepark, een speeltuin en een kabelbaan. “Het is een heerlijke plek om te wandelen en je hond uit te laten. Hier kom je iedereen uit de wijk tegen”, vertelt een wandelaar. “Op sommige plekken mag de hond los en op andere plekken moet ie vast. Daar houdt niet iedereen zich aan, maar de sfeer is altijd goed.” Naast haar fietst een buurjongetje die graag mee gaat om de hond uit te laten. “Ik kom bijna elke dag in het park, het is hier leuk”, vertelt hij trots.

Wilde natuur op het eiland

Op het Eiland van Brienoord kan de natuur haar gang gaan. Rondom het eiland loopt een wandelpad met informatieborden over dit bijzondere natuurgebied. Voor de avonturier zijn er olifantenpaadjes om het eiland verder te ontdekken. Zo word je geleid naar het verborgen strandje aan de Maas of naar de plek waar drie Schotse Hooglanders grazen. Verscholen in het groen liggen ruim honderd volkstuinten van Volkstuinvereniging Brienoord. Maar weinig mensen kennen het Eiland van Brienoord, vertellen buurtbewoners: “Wij wonen al meer dan veertig jaar in de wijk, maar we kennen deze plek pas sinds een jaar of vier.” Volgens de bewoners komt dat door de ligging van het eiland: om het te bereiken moet je eerst de drukke John F. Kennedyweg oversteken. “Soms duurt het wel vijf minuten voordat het stoplicht op groen gaat. Ze kunnen beter een wandelbrug over de weg bouwen, zodat deze plek toegankelijker wordt.”

Slecht bereikbaar en geen horeca

“Helaas ontbreekt er op beide plekken een leuke horecagelegenheid”, vertellen de bewoners. “Veel mensen komen in het weekend met hun gezin naar het park. Dan willen ze ergens wat kunnen eten en drinken, maar dat kan nu nergens. Dan gaan ze maar weer naar huis.” Op het Eiland van Brienoord staat Buitenplaats Brienoord: een eigenzinnige maak-, denk- en speelplaats voor alle leeftijden waar je alleen in het weekend terecht kunt voor een bakje koffie of thee. “Hier komen vooral mensen uit andere delen van de stad die rust zoeken in de natuur en creatievelingen”, vertelt een bezoeker van de Buitenplaats. “In het weekend kun je hier ook dineren, maar dat weet bijna niemand. Het zou goed zijn als het eiland beter bereikbaar wordt en er een café of restaurant komt voor iedereen.”

“Veel mensen komen in het weekend met hun gezin naar het park. Dan willen ze ergens wat kunnen eten en drinken, maar dat kan nu nergens. Dan gaan ze maar weer naar huis.”

“In het weekend kun je hier ook dineren, maar dat weet bijna niemand. Het zou goed zijn als het eiland beter bereikbaar wordt en er een café of restaurant komt voor iedereen.”

03

Eiland van Brienoord

Persoon / Plek / Activiteit

Functie

Eiland van Brienoord

Recreatie

Spelen

Park de Twee Heuvels

Sporten

Kans / Bedreiging

Rustplek

Kans:
+ Toevoegen horeca

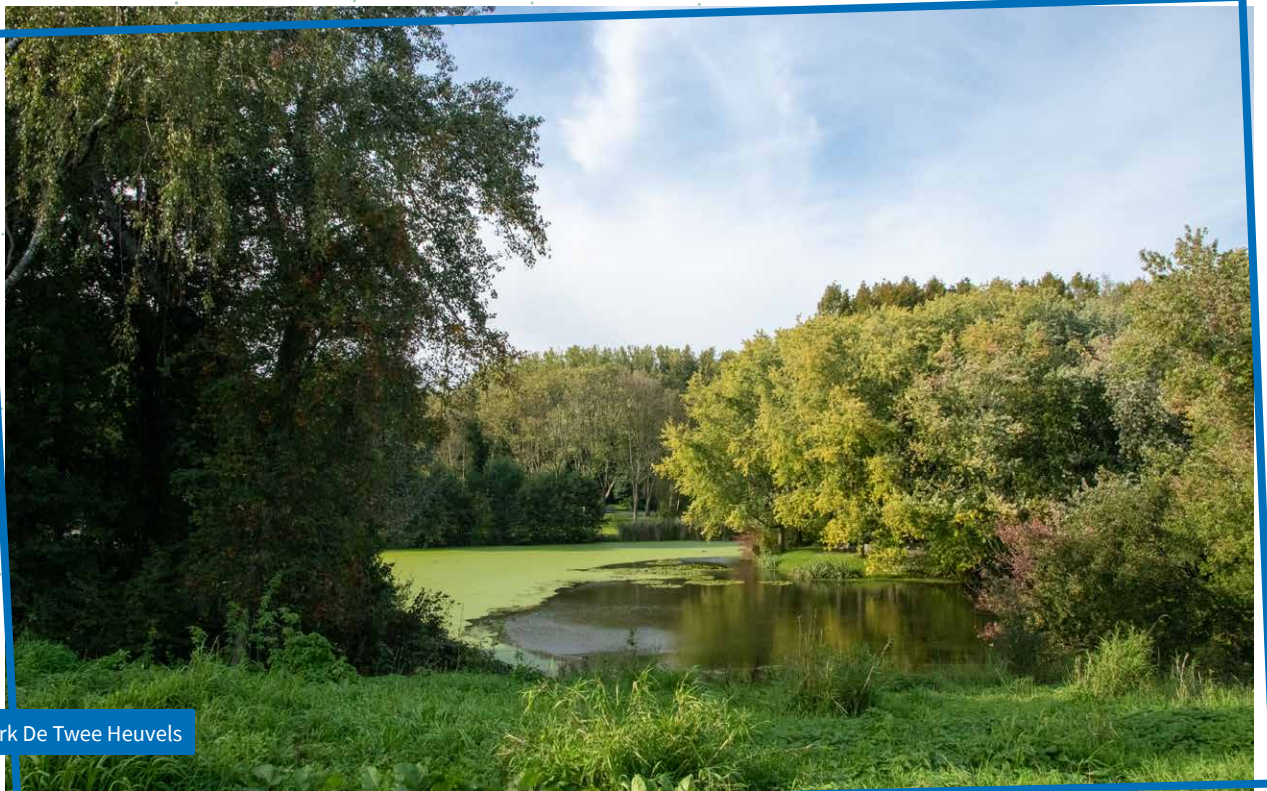
Natuur

Waarde

Bedreiging:
- Toegankelijkheid
- Zichtbaarheid
- Bereikbaarheid

Maken

Groen
Ontspanning
Beweging

Park De Twee Heuvels

STADSTUIN OEVERLOOS ZORGT VOOR VERBINDING IN DE WIJK

Tussen de wijken Hordijkerveld en Reyeroord ligt Oeverloos: een buurttuin die in 2019 werd opgericht door Stichting Tussentuin. De ecologische buurttuin, gecreëerd door hovenier Marijn Donkers, wordt door vrijwilligers uit de wijk verder ontwikkeld en onderhouden.

Visie voor de buurttuin

Marjolein van den Berg staat bekend als de ‘sociale tuinvrouw’ en is een van de vrijwilligers die de buurttuin onderhoudt. Marjolein: “Mijn missie is om hier een biotoop te creëren waar dieren en insecten kunnen floreren”, zegt ze. “Maar ook om mensen ervan bewust te maken hoe mooi en helend de natuur is.” Buurttuin Oeverloos is aangelegd op voormalige aardappelvelden, uit een tijd dat er nog geen bebouwing was. “De grond bestaat uit knetterharde klei. Dat maakt het soms moeilijk om dingen de grond in te krijgen.” De aanhouder wint: in samenwerking met de wijkbewoners is de buurttuin in 2022 flink aangepakt. “De verbouwing van de tuin is in gang gezet nadat onze koepelkas meerdere malen slachtoffer werd van vandalisme. Een aantal mensen in de buurt zijn namelijk tegen ons project. Die willen van dat korte gemaaide gras, terwijl dit er heel anders uit ziet.”

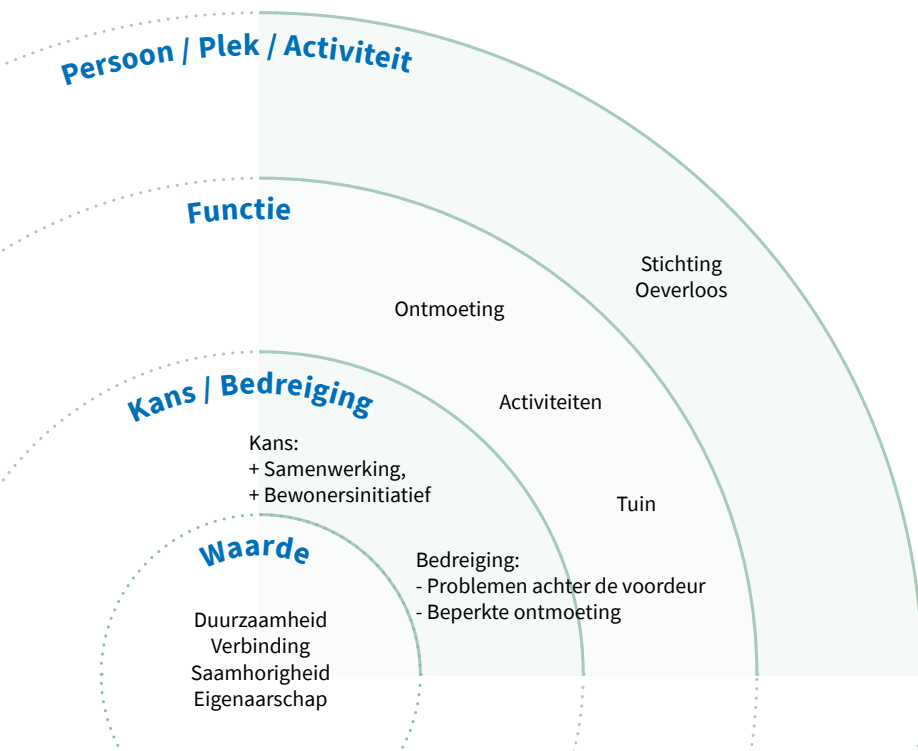
Achtergebleven kindje

De kwetsbare koepelkas is inmiddels vervangen door een glazen plantenkas met een stevige fundering, die ook dienst doet als praathuis. “Oeverloos is een soort wijkcentrum in de openbare ruimte: een plek waar mensen uit de wijk naartoe kunnen om hun verhaal te vertellen en om gehoord te worden.” Dat is nodig in Reyeroord, want in die wijk ziet Marjolein veel eenzaamheid en armoede. “Aan de buitenkant is het een prachtige, groene wijk met veel ruimte en diversiteit. Maar achter de voordeur is er veel leed. Als buitenwijk van Rotterdam-Zuid is IJsselmonde het achtergebleven kindje.”

Sociaal netwerk

Door laagdrempelig in gesprek te gaan met buurtbewoners heeft Marjolein een flinke groep vrijwilligers om zich heen verzameld die helpen de tuin te onderhouden. “Met een praatje pot over alledaagse dingen komen mensen los en leren ze je kennen”, zegt ze. “Steeds vaker komen mensen ook met grotere problemen. Ik ben bekend met het sociale netwerk op wijkniveau en kan mensen makkelijk doorverwijzen.” Voor veel mensen is het een grote stap om hulp te zoeken bij een organisatie. “Als ze met mij een luchtig praatje hebben gemaakt is het makkelijker om die stap te nemen.”

“Steeds vaker komen mensen ook met grotere problemen. Ik ben bekend met het sociale netwerk op wijkniveau en kan mensen makkelijk doorverwijzen.”

“Ik vind het belangrijk voor mezelf en voor anderen om te ervaren dat je door samen te werken zaken voor elkaar krijgt. Op die manier krijgen mensen eigenaarschap over hun eigen wijk.”

04

Samen leuke dingen doen

Marjolein reageert op de behoeftes van bewoners in de wijk. Zo bouwden ze gezamenlijk een omheind losloopgebied voor honden, organiseerden ze festival Jam in het Park en liggen er nog allerlei evenementen op de plank. Dat kan nu allemaal, want sinds augustus 2022 is Oeverloos een stichting. “Dat was een belangrijke mijlpaal en maakt Oeverloos toekomstbestendig.” De bewoners geven zelf invulling aan de activiteiten, met hulp van Marjolein. “Ik vind het belangrijk voor mezelf en voor anderen om te ervaren dat je door samen te werken zaken voor elkaar krijgt. Op die manier krijgen mensen eigenaarschap over hun eigen wijk.”

HIER NOEMEN DE MENSEN ZICH GEEN ROTTERDAMMER MAAR IJSSELMONDENAAR

Annie van Hemert-van Vuuren is wijkraadslid in Groot- en Oud-IJsselmonde. Annie is geboren en getogen in Oud-IJsselmonde. Ze woont er al haar hele leven en kan zich niet voorstellen ergens anders te wonen. Oud-IJsselmonde kenmerkt zich volgens Annie door het dorpse karakter. Vroeger was Oud-IJsselmonde omgeven door weilanden en de rivier en werd het ‘het dorp aan de Maas’ genoemd. Oud-IJsselmonde grensde destijds niet aan Rotterdam en de verbindingen met de stad waren slecht. “Met de bus naar de stad duurde wel anderhalf tot twee uur via de Maastunnel.”

Een echt dorp

In 1941 werd het dorp Oud-IJsselmonde een stadswijk van Rotterdam. Een aantal panden zoals het voormalige burgemeestershuis, gemeentehuis en het politiebureau herinnert de bewoners nog aan deze tijd. De ‘IJsselmondenaars’ noemen die plekken nu nog steeds zo. “Vroeger was Oud-IJsselmonde echt een dorp”, vertelt Annie, die samen met haar man Joop in de oude winkelstraat woont. “In deze straat waren wel 90 winkels. Twee of drie supermarkten, groentewinkels, schoenenwinkels, kledingwinkels, slagerijen, kappers, alles zat er eigenlijk wel en alles was in de buurt”. Deze voorzieningen verdwenen vanaf de jaren 70 met de bouw van de wijk Hordijkerveld, de winkels aan het Prinsenplein en later Winkelcentrum Keizerswaard.

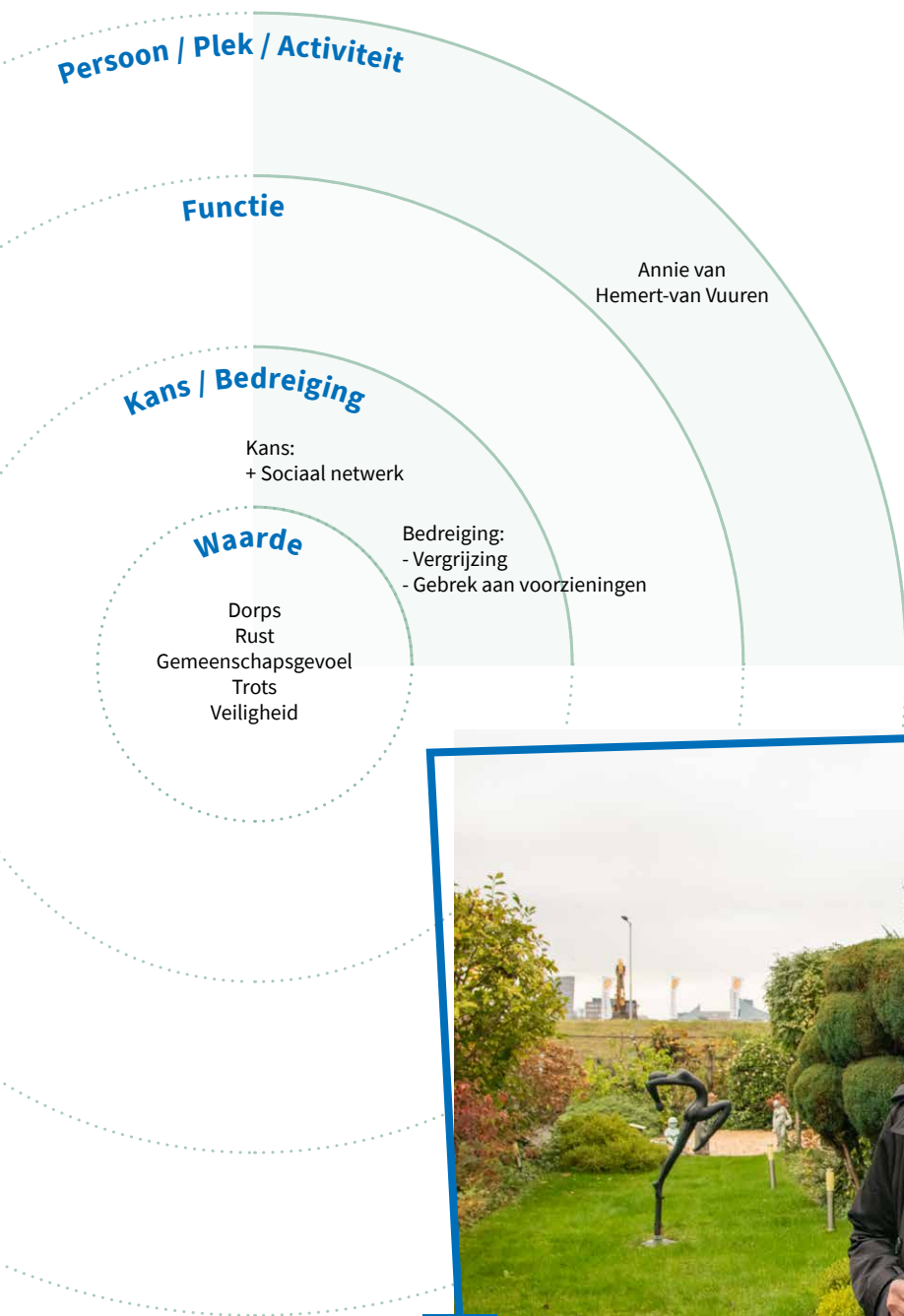
Scheepvaart

Oud-IJsselmonde vergrijsst. Vroeger werkten veel bewoners in de scheepvaart, zij woonden en werkten in de wijk. “Er zaten hier veel scheepvaartbedrijven, touwslagerijen, zeilmakers en scheepstimmerbedrijven. Dat is allemaal vergane glorie kun je wel zeggen. Toen het havengebied van Rotterdam werd gebouwd gingen de mensen daar in de fabrieken werken. Wel bleven deze mensen in Oud-IJsselmonde wonen. Toen de wijk begon uit te breiden verhuisden ook veel kinderen van de schippersfamilies naar Oud-IJsselmonde.”

Positieve sociale controle

Oud-IJsselmonde kent een hechte gemeenschap. “De mensen hier noemen zichzelf ook geen Rotterdammer, die noemen zich IJsselmondenaar.” Iedereen kent elkaar en het sociale netwerk in de wijk is sterk. “Iedereen houdt elkaar een beetje in de gaten en valt het op als je iemand een tijdje niet ziet. Er is een soort sociale controle, op een positieve manier”. Er zijn nauwelijks ontmoetingsplekken in de wijk, het sociale netwerk onderhoudt zich in het voorbijgaan op straat. Vroeger zagen de bewoners elkaar altijd op de jaarlijkse paardenmarkt. Iedere laatste woensdag van juni kwamen paarden, handelaars en potentiële kopers bij elkaar. Sinds 2021 is deze traditie gestopt vanwege hoge kosten en strenge regelgeving.

“Iedereen houdt elkaar een beetje in de gaten en valt het op als je iemand een tijdje niet ziet. Er is een soort sociale controle, op een positieve manier.”

“Door de vergrijzing komen soms wel huizen vrij via de natuurlijke cyclus, maar vaak komen daar mensen wonen die al binding hebben met de plek én van rust houden”

Als je niet tegen de rust kan, dan moet je hier niet gaan wonen

In het dorp hangt een serene, rustige sfeer. “Het lijkt alsof Oud-IJsselmonde altijd een witte vlek is geweest op de kaart van Rotterdam. We denken wel eens, we zijn een vergeten stukje hier. Dat is ook zo met het ophalen van de kliko’s, dan vergeten ze ons ook wel eens”, zegt Annie lachend. Van criminaliteit is weinig tot geen sprake en politie en handhaving zie je bijna nooit. “Het is de meest veilige en rustige plek van de stad.” De wijk kent weinig nieuwe bewoners, behalve studenten die vaak tijdelijk verblijven in een aantal panden, zoals het oude politiebureau of burgemeestershuis. “Daarvan weet je eigenlijk niet precies wie er wonen”, de doorloop onder de studenten is hoog.” Hoe het in toekomst gaat worden in de wijk is niet te voorspellen. “Door de vergrijzing komen soms wel huizen vrij via de natuurlijke cyclus, maar vaak komen daar mensen wonen die al binding hebben met de plek én van rust houden” zegt Annie. “Want als je niet tegen de rust kan hier, dan moet je hier niet gaan wonen.”

Het verhaal van Irma van Lierop over Podium Islemunda

Podium Islemunda

“Uit straatinterviews in alle wijken in het gebied blijkt dat 47% ons spontaan noemde en 58% als het gaat over de kennis van het cultuuraanbod in het gebied. Dus heel veel mensen kennen ons podium, maar het is niet zo dat ze hier allemaal regelmatig komen en dingen doen, dus daar zit wel een uitdaging. Het is ook een heel groot gebied, er wonen hier meer dan 60.000 mensen.”

PODIUM ISLEMUNDA IS DÉ PLEK VOOR MAKERS UIT IJSSELMONDE

In het hart van IJsselmonde vind je sinds 2014 Podium Islemunda: een culturele ontmoetingsplek en meemaakpodium met een veelzijdig artistiek programma. In de theater- en filmzaal worden jaarlijks zo'n tachtig voorstellingen en films geprogrammeerd en in vijf studio's krijgen makers met professionele ambities de ruimte om te werken. In het pand huizen naast Podium Islemunda ook Brasserie op Zuid, Makersplatform IMPACT, Rotterdams Wijktheater en Bibliotheek IJsselmonde, waar je zeven dagen per week binnen kunt lopen.

Programmeren naar behoefte

“Omdat de afstand tot de culturele voorzieningen in de stad groot is, brengen we zelf cultuur naar dit gebied”, zegt Irma van Lierop, directeur van Podium Islemunda. Het idee is om met een veelzijdig aanbod van kunst en cultuur de levendigheid in de buurt te vergroten. Wat Islemunda hierin uniek maakt is dat het programma ontstaat vanuit de behoefte van de bezoeker. “Ons programma moet relevant zijn voor IJsselmonde. Wij beginnen daarom bij het beoogde publiek. Wat doe je zelf? Wat zou je hier willen doen? Waar gaat je interesse naar uit? Het grootste deel van ons programma komt zo tot stand in samenwerking met programmapartners, culturele organisaties of initiatieven in het gebied.”

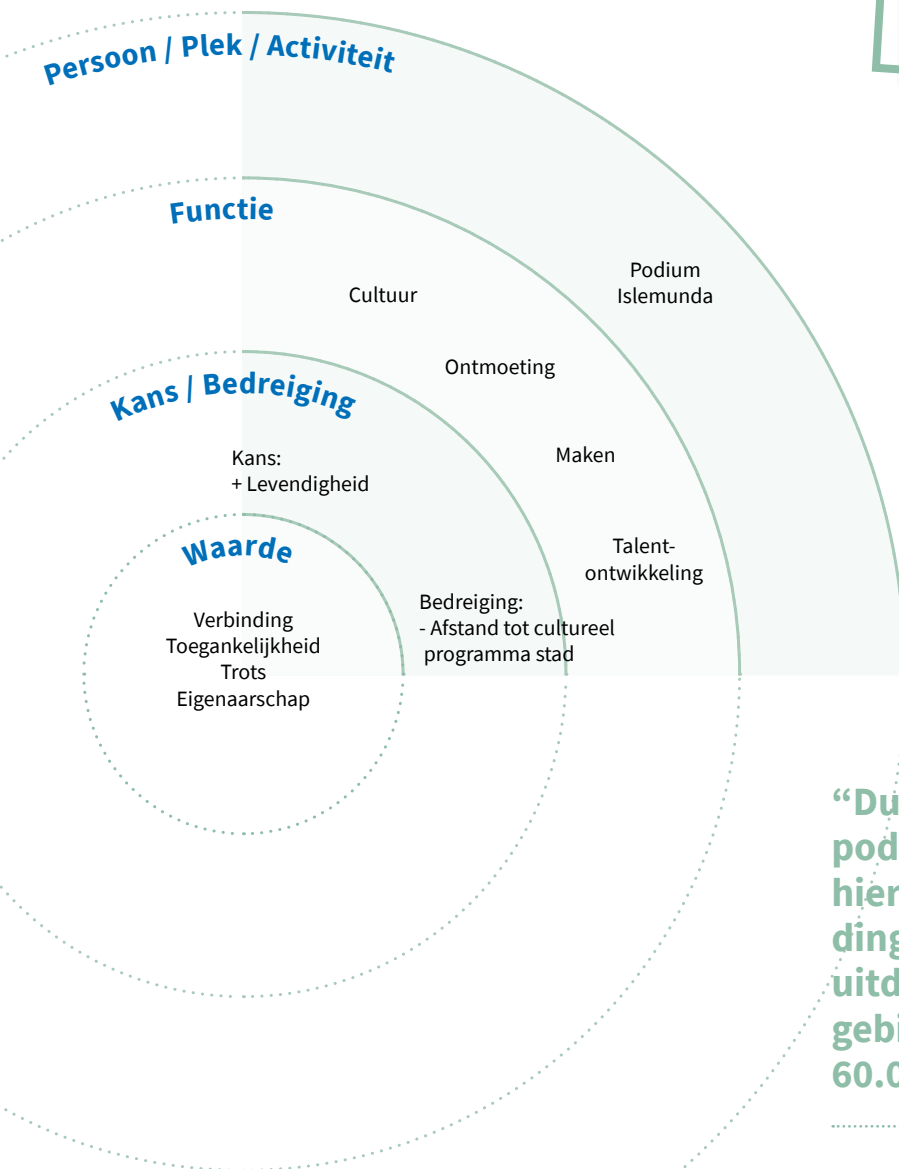
Ruimte voor makers

“Podium Islemunda is per uitstek een plek voor nieuwe makers”, zegt Irma. “Naast een podium zijn we een werkplaats. We hebben studio's en zalen waarmee we nieuwe makers aantrekken die een verhaal hebben en zich willen uiten in spoken word, theater, dans of muziek. Mensen met professionele ambities kunnen bij ons hun eerste stappen maken.” Het aanbieden van een cultureel programma in IJsselmonde vereist maatwerk. “Het is niet per se een gebied waar mensen wonen voor wie cultuur vanzelfsprekend is. En als er wel interesse is, dan ervaart men soms een financiële drempel. Dus je moet echt hard werken om het publiek uit IJsselmonde binnen te halen. Die publieksontwikkeling vind ik interessant: kijken of je mensen die weinig met cultuur hebben of denken dat het niks voor hen is, of er weinig van afweten, toch kunt betrekken en kunt raken.” Nieuwe makers die een voorstelling maken nemen ook weer nieuw publiek mee, aldus Irma. “Het publiek komt dan speciaal voor deze performers. Die kennen ze van de straat. Sommige bezoekers zitten dan voor het eerst van hun leven in een theater. Dat vind ik gaaf.”

Bekend in IJsselmonde

De bewoners van IJsselmonde zijn trots op hun wijk, merkt Irma. “Iemand zei eens tegen mij ‘IJsselmondenaren staan met hun rug naar de stad’. Ik denk dat dat klopt: mensen leiden hier hun eigen leven en voelen zich naar mijn ervaring zeer verbonden met de wijk. Veel bewoners in IJsselmonde kennen het podium ook.

“Naast een podium zijn we een werkplaats. We hebben studio’s en zalen waarmee we nieuwe makers aantrekken die een verhaal hebben en zich willen uiten in spoken word, theater, dans of muziek. Mensen met professionele ambities kunnen bij ons hun eerste stappen maken.”

“Dus heel veel mensen kennen ons podium, maar het is niet zo dat ze hier allemaal regelmatig komen en dingen doen, dus daar zit wel een uitdaging. Het is ook een heel groot gebied, er wonen hier meer dan 60.000 mensen.”

“Uit straatinterviews in alle wijken in het gebied blijkt dat 47% ons spontaan noemde en 58% als het gaat over de kennis van het cultuuraanbod in het gebied. Dus heel veel mensen kennen ons podium, maar het is niet zo dat ze hier allemaal regelmatig komen en dingen doen, dus daar zit wel een uitdaging. Het is ook een heel groot gebied, er wonen hier meer dan 60.000 mensen.”

VERHALENWANDELING GROOT- EN OUD-IJSSELMONDE

01

Café The Hide Away

“De gasten, waarvan er veel al heel lang in het café komen, zijn een soort verlengde van je familie.”

Kreekplein 5

02

Winkelcentrum Keizerswaard

“Het Huis van de Wijk is te ver lopen. Daarom komen we hier, dan hebben we nog wat sociaal contact.”

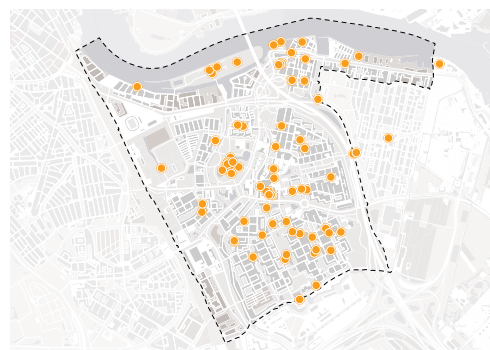
Keizerswaard 55

03

Eiland van Brienoord & Park De Twee Heuvels

Deze twee groene gebieden zijn bepalend voor het wijkbeeld.

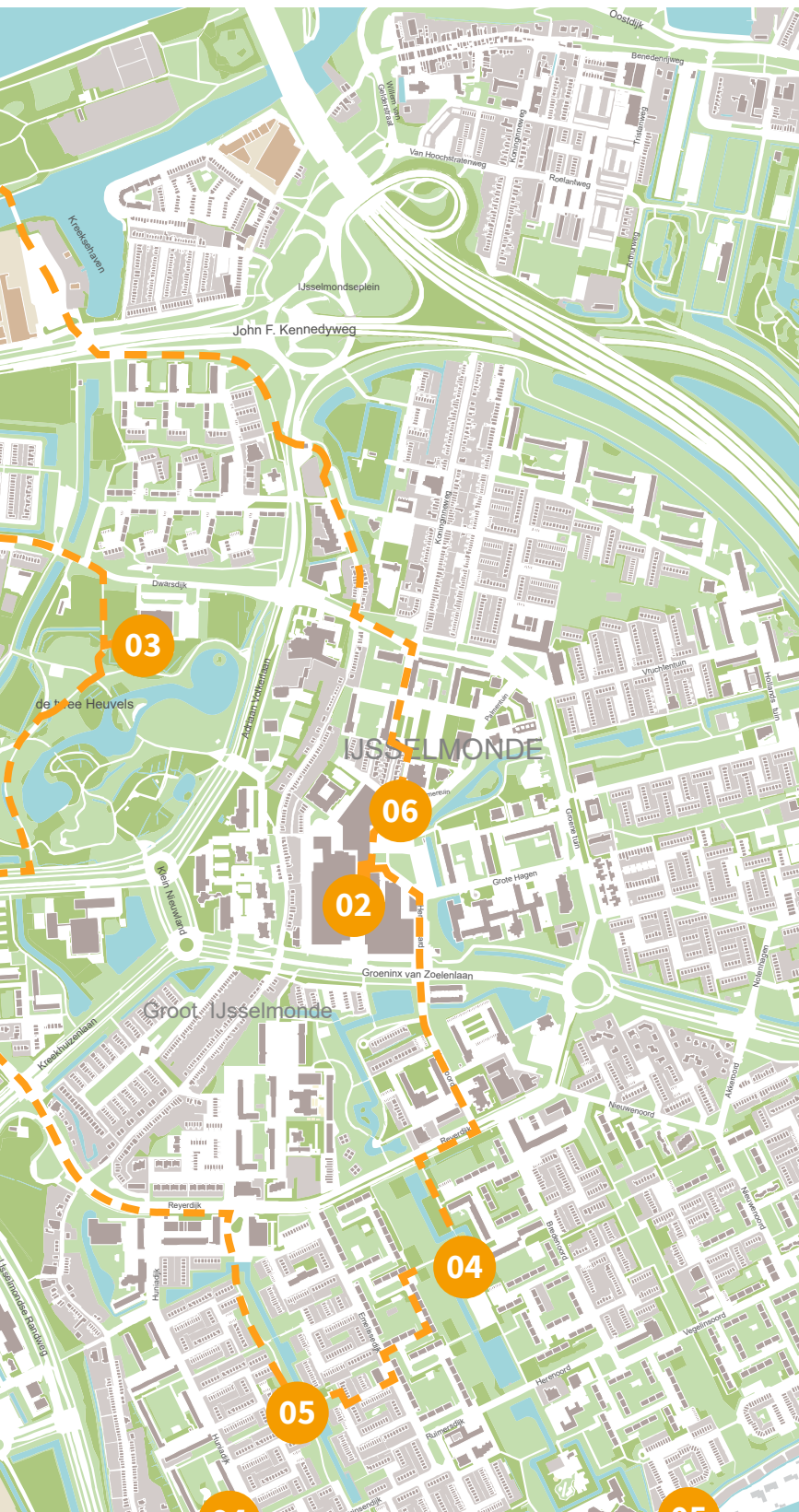
Park De Twee Heuvels:
Dwarsdijk 78
Eiland van Brienoord:
Van Brienoord 5

Hierboven zie je de plekken, activiteiten en mensen die genoemd zijn door bewoners in de zoektocht naar de wijkidentiteit(en). Op de routekaart hiernaast worden zes verhalen uitgelicht. Wandel er langs en leer de wijk nog beter kennen!

Het verhaal van de wijk is nooit af. Schrijf hieronder de namen van plekken, mensen of activiteiten die jij ook belangrijk vindt in de wijk.

- 07
- 08
- 09
- 10
- 11

Stichting Oeverloos

“...een soort wijkcentrum in de openbare ruimte: een plek waar mensen uit de wijk naartoe kunnen om hun verhaal te vertellen en om gehoord te worden.”

Stichting Oeverloos

Annie van Hemert-van Vuuren

“Van criminaliteit is weinig tot geen sprake en politie en handhaving zie je er bijna nooit. Het is de meest veilige en rustige plek van de stad.”

Hordijkerveld

Podium Islemunda

“Omdat de afstand tot de culturele voorzieningen in de stad groot is, brengen we zelf cultuur naar dit gebied.”

Herenwaard 17

erweide

COLOFON

Groot- en Oud-IJsselmonde

Wijkidentiteit(en)

In opdracht van

Gemeente Rotterdam

In samenwerking met

Wijkraad Groot- en Oud-IJsselmonde

Uitvoering

Veldacademie
Waalhaven Oostzijde 1
3087 BM Rotterdam
info@veldacademie.nl | www.veldacademie.nl

Stichting Wijkcollectie
Willem Buytewechstraat 145
3024 XE Rotterdam
info@wijkcollectie.nl | www.wijkcollectie.nl

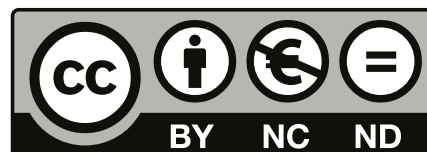
Uitgave

1^e uitgave, december 2022
©2022 Stichting Wijkcollectie | Veldacademie

Copyright

De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden, tonen en op- en uitvoeren onder de volgende voorwaarden:

Naamsvermelding De gebruiker dient de naam van Stichting Wijkcollectie en Veldacademie te vermelden. **Niet-commercieel** De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken. **Geen afgeleide werken** De gebruiker mag het werk niet bewerken.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl/>

Onderzoeksteam

Eschwin Loos
Quirine van Thiel

Nicole van Dijk

Coördinatie

Eschwin Loos

Leonie Roukens

Wijkanalyse

Eschwin Loos

Wijkreporter

Willemijn Bunskoek

Eindredactie verhalen

Cathelijne Beijn
Nicole van Dijk
Mariette van der Elburg

Vormgeving en beeldredactie

Quirine van Thiel
Minke Themans

Lot Design - Marlies Bouman

Fotografie

Haroune Boufangacha

Willemijn Bunskoek

GROOT- EN OUD-IJSSELMONDE

Wijkidentiteit(en)

De identiteit van de wijk is altijd in beweging. Juist daarom is het waardevol om hier van tijd tot tijd een afspiegeling van in kaart te brengen. Stichting Wijkcollectie en Veldacademie hebben de krachten gebundeld en de identiteit(en) van de wijken Groot- en Oud-IJsselmonde in meerdere vormen in beeld gebracht. Het resultaat hiervan is deze rapportage.